Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 1 sierpnia 2025 r.*

Odwołanie – Środki ograniczające przyjęte w związku z sytuacją w Ukrainie – Decyzja 2014/145/WPZiB – Artykuł 2 ust. 1 lit. a) i d) – Umieszczenie nazwiska wnoszącego odwołanie w wykazie ze względu na wspieranie przez niego działań lub polityk Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy oraz udzielanie wsparcia materialnego lub finansowego rosyjskim decydentom – Wpływ braku zdystansowania się i biernej postawy wnoszącego odwołanie

W sprawie C-702/23 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 16 listopada 2023 r.,

Gennady Nikolayevich Timchenko, zamieszkały w Genewie (Szwajcaria), którego reprezentowali S. Bonifassi, T. Bontinck i E. Fedorova, adwokaci,

wnoszący odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Rada Unii Europejskiej, którą reprezentowali M.-C. Cadilhac i V. Piessevaux, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: M.L. Arastey Sahún (sprawozdawczyni), prezeska izby, D. Gratsias, E. Regan, J. Passer i B. Smulders, sędziowie,

rzecznik generalny: L. Medina,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

po zapoznaniu się z opinią rzeczniczki generalnej na posiedzeniu w dniu 10 kwietnia 2025 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

1 W odwołaniu wnoszący odwołanie wnosi o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 6 września 2023 r., Timchenko/Rada (T-252/22, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2023:496), w którym Sąd oddalił jego skargę, po pierwsze, o stwierdzenie nieważności z jednej strony decyzji Rady (WPZiB) 2022/337 z dnia 28 lutego 2022 r. zmieniającej decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2022, L 59, s. 1) oraz rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) 2022/336 z dnia 28 lutego 2022 r. wykonującego rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2022, L 58, s. 1) (zwanych dalej łącznie „spornymi aktami pierwotnymi"), a także z drugiej strony decyzji Rady (WPZiB) 2022/1530 z dnia 14 września 2022 r. zmieniającej decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2022, L 239, s. 149) oraz rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) 2022/1529 z dnia 14 września 2022 r. wykonującego rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną lub im zagrażających, suwerenność i niezależność Ukrainy (Dz.U. 2022, L 239, s. 1) (zwanych dalej łącznie „spornymi aktami utrzymującymi") w zakresie, w jakim sporne akty pierwotne i utrzymujące (zwane dalej łącznie „spornymi aktami") dotyczą wnoszącego odwołanie, a po drugie, o uzyskanie zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej miał on doznać w wyniku przyjęcia spornych aktów.

Ramy prawne i okoliczności powstania sporu

2 Kontekst faktyczny i prawny niniejszej sprawy został przedstawiony w pkt 2–18 zaskarżonego wyroku. Na potrzeby niniejszego postępowania można je streścić i uzupełnić w sposób opisany poniżej.

Decyzja 2014/145

3 W następstwie inwazji sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w dniu 24 lutego 2022 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła w dniu 25 lutego 2022 r. decyzję (WPZiB) 2022/329 zmieniającą decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2022, L 50, s. 1).

4 Artykuł 1 ust. 1 decyzji Rady 2014/145/WPZiB z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2014, L 78, s. 16), zmienionej decyzją 2022/329 (zwanej dalej „decyzją 2014/145"), zakazuje wjazdu na terytoria państw członkowskich lub przejazdu przez nie osobom fizycznym spełniającym kryteria określone między innymi w jego lit. a) i b), natomiast art. 2 ust. 1 decyzji 2014/145 przewiduje zamrożenie środków finansowych osób fizycznych spełniających kryteria przewidziane między innymi w jego lit. a) i d), które to kryteria są zasadniczo identyczne z kryteriami przewidzianymi w art. 1 ust. 1 lit. a) i b) decyzji 2014/145.

5 Artykuł 2 ust. 1 decyzji 2014/145 ma następujące brzmienie:

„1. Zamraża się wszelkie środki finansowe i zasoby gospodarcze należące do lub będące w posiadaniu lub pod kontrolą:

a) osób fizycznych, które wspierają lub realizują działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub stabilność lub bezpieczeństwo [w] Ukrainie lub im zagrażające, osób fizycznych, które ponoszą odpowiedzialność za takie działania lub polityki, lub osób fizycznych, które utrudniają pracę organizacji międzynarodowych [w] Ukrainie;

[…]

d) osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów, które wspierają, materialnie lub finansowo, rosyjskich decydentów odpowiedzialnych za aneksję Krymu lub destabilizację Ukrainy lub uzyskują korzyści od tych decydentów;

[…]”.

Rozporządzenie nr 269/2014

6 W dniu 25 lutego 2022 r. Rada przyjęła rozporządzenie (UE) 2022/330 zmieniające rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2022, L 51, s. 1).

7 W tym kontekście Rada wprowadziła w art. 3 ust. 1 lit. a) i d) rozporządzenia (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2014, L 78, s. 6), zmienionego rozporządzeniem 2022/330 (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 269/2014”), te same kryteria co kryteria wymienione w pkt 5 niniejszego wyroku w celu zamrożenia, zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 269/2014, środków finansowych i zasobów gospodarczych należących w szczególności do osób fizycznych spełniających te kryteria.

Sporne akty

Sporne akty pierwotne

8 W dniu 28 lutego 2022 r., wobec powagi sytuacji w Ukrainie, Rada przyjęła sporne akty pierwotne. Na mocy tych aktów nazwisko wnoszącego odwołanie dodano, w pozycji 694, do wykazu załączonego do decyzji 2014/145 oraz, w pozycji o tym samym numerze, do wykazu zawartego w załączniku I do rozporządzenia nr 269/2014 z następujących powodów:

„Gennady Nikolayevich Timchenko [j]est wieloletnim znajomym prezydenta Federacji Rosyjskiej Władimira Putina ogólnie opisywanym jako jedna z jego zaufanych osób.

Czerpie korzyści z powiązań z rosyjskimi decydentami. Jest założycielem i udziałowcem »Grupy Wołga«, grupy inwestycyjnej o portfelu inwestycji w kluczowych sektorach rosyjskiej gospodarki. »Grupa Wołga« ma znaczący udział w rosyjskiej gospodarce i w istotny sposób przyczynia się do jej rozwoju.

[Gennady Nikolayevich Timchenko] [j]est również udziałowcem Banku Rossija; bank ten jest uznawany za osobisty bank wyższych rangą urzędników Federacji Rosyjskiej. Od momentu bezprawnej aneksji Krymu Bank Rossija otworzył swoje oddziały na Krymie i w Sewastopolu, umacniając tym samym ich integrację z Federacją Rosyjską.

Ponadto Bank Rossija posiada istotne udziały w National Media Group, która z kolei kontroluje stacje telewizyjne aktywnie wspierające politykę rządu rosyjskiego polegającą na destabilizowaniu Ukrainy.

[Gennady Nikolayevich Timchenko] [j]est w związku z tym odpowiedzialny za wspieranie działań i polityk podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy.

Jest również odpowiedzialny za udzielanie wsparcia, finansowego i materialnego, rosyjskim decydentom odpowiedzialnym za aneksję Krymu i destabilizację wschodniej Ukrainy oraz czerpie korzyści z powiązań z tymi decydentami".

Sporne akty utrzymujące

9 W dniu 14 września 2022 r. Rada przyjęła sporne akty utrzymujące w mocy umieszczenie nazwiska wnoszącego odwołanie w rozpatrywanych wykazach w oparciu o te same motywy, które zostały przedstawione w poprzednim punkcie.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

10 W skardze z dnia 9 maja 2022 r., uzupełnionej w dniu 25 listopada 2022 r. pismem dostosowującym skargę, wnoszący odwołanie wniósł do Sądu o stwierdzenie nieważności spornych aktów w zakresie, w jakim umieszczono w nich jego nazwisko w wykazie osób objętych środkami ograniczającymi, a także o zadośćuczynienie za krzywdę, jakiej miał doznać w wyniku przyjęcia tych aktów. W ramach skargi o stwierdzenie nieważności zakwestionował on w szczególności ocenę Rady, zgodnie z którą kryterium dotyczące wsparcia materialnego lub finansowego dla rosyjskich decydentów, przewidziane w art. 2 ust. 1 lit. d) decyzji 2014/145 [zwane dalej „kryterium d)"], oraz kryterium dotyczące wsparcia dla działań lub polityk podważających integralność terytorialną Ukrainy, ustanowione w art. 2 ust. 1 lit. a) tej decyzji [zwane dalej „kryterium a)"], zostały w jego przypadku spełnione. Uznał on, że w tym zakresie Rada popełniła oczywiste błędy w ocenie.

11 Co się tyczy kryterium d), dotyczącego w szczególności osób fizycznych, które wspierają, materialnie lub finansowo, rosyjskich decydentów odpowiedzialnych za aneksję Krymu lub destabilizację Ukrainy lub uzyskują korzyści od tych decydentów, Sąd stwierdził w pkt 97, 106 i 108 zaskarżonego wyroku, że z akt sprawy wynika, po pierwsze, że wnoszący odwołanie, przyjaciel W. Putina, jest drugim co do wielkości akcjonariuszem Banku Rossija i należy do stabilnego rdzenia większościowych akcjonariuszy tego banku, znanych ze względu na ich bliską znajomość z W. Putinem, w związku z czym nie można zaprzeczyć jego bardzo istotnemu

wpływowi na proces decyzyjny w tym banku, a po drugie, że istniały precyzyjne, konkretne i spójne przesłanki świadczące o tym, że Bank Rossija jest osobistym bankiem wysokich rangą urzędników Federacji Rosyjskiej, w tym jej prezydenta, W. Putina.

12 W pkt 109 i 110 zaskarżonego wyroku Sąd uznał ponadto, że w zakresie, w jakim w szczególności środki ograniczające nie są sankcjami karnymi, osoba fizyczna może zostać objęta środkami ograniczającymi w związku z czynami popełnionymi przez spółkę, której jest akcjonariuszem, gdy wywiera bardzo znaczący, a nawet decydujący wpływ na tę spółkę, w szczególności gdy stanowiska zajmowane przez tego akcjonariusza mogą mieć wpływ na treść decyzji podejmowanych przez ową spółkę. Sąd stwierdził zatem co do istoty w pkt 111 i 114 zaskarżonego wyroku, że Rada mogła, nie popełniając błędu w ocenie, uznać, iż za pośrednictwem Banku Rossija, który jest osobistym bankiem wyższych urzędników Federacji Rosyjskiej, wnoszący odwołanie, który, po pierwsze, nie mógł nie wiedzieć, że bank ten udzielał wsparcia finansowego W. Putinowi, i który, po drugie, pozostawił ten stan rzeczy bez zmian w czasie, gdy miał on prawo wpływać na decyzje wspomnianego banku i, jak wynika z pkt 112 zaskarżonego wyroku, mógł otwarcie zdystansować się od polityki prowadzonej przez ten bank lub zbyć swoje w nim udziały, sam udzielił wsparcia finansowego rosyjskim decydentom odpowiedzialnym za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy, w tym przypadku W. Putinowi.

13 Co się tyczy kryterium a), dotyczącego w szczególności osób fizycznych odpowiedzialnych za działania lub polityki przeciwko Ukrainie lub wspierających lub realizujących takie działania lub polityki, Sąd przypomniał przede wszystkim w pkt 117 zaskarżonego wyroku, że kryterium to wymaga wykazania istnienia bezpośredniego lub pośredniego związku między działalnością lub działaniami danej osoby lub danego podmiotu a sytuacją w Ukrainie leżącą u podstaw przyjęcia rozpatrywanych środków ograniczających. Sąd dodał, że wspomniane kryterium wymaga zatem wykazania, że zainteresowana osoba stała się przez swoje zachowanie odpowiedzialna za działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażające. Następnie w pkt 118 tego wyroku Sąd orzekł, że w świetle przedstawionych dowodów Bank Rossija wspierał politykę aneksji Krymu w rozumieniu tego kryterium. W pkt 120 wspomnianego wyroku Sąd wskazał wreszcie, w szczególności w świetle motywów wskazanych w ramach analizy dotyczącej kryterium d), że Rada mogła zasadnie uznać, iż wnoszący odwołanie, przyjmując bierną postawę wobec wspierania przez Bank Rossija polityki aneksji Krymu, sam wspierał działania i polityki podważające suwerenność i niezależność Ukrainy.

14 Jako że Sąd oddalił pozostałe zarzuty wnoszącego odwołanie oraz jego żądania odszkodowawcze, oddalił on skargę w całości.

Postępowanie przed Trybunałem i żądania stron

15 Wnoszący odwołanie wnosi do Trybunału o:

– uchylenie zaskarżonego wyroku;

– stwierdzenie nieważności spornych aktów w zakresie, w jakim na ich mocy nazwisko wnoszącego odwołanie zostało umieszczone i pozostawione w wykazach załączonych do tych aktów, oraz

– obciążenie Rady kosztami postępowania w obydwu instancjach.

16 Rada wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania oraz

– obciążenie wnoszącego odwołanie kosztami postępowania.

W przedmiocie odwołania

17 Wnoszący odwołanie podnosi na poparcie odwołania dwa zarzuty, z których pierwszy dotyczy naruszenia prawa, jakiego miał dopuścić się Sąd przy dokonywaniu wykładni kryterium d), kiedy uznał, że wsparcie materialne lub finansowe, którego dotyczy to kryterium, można wykazać poprzez brak sprzeciwu ze strony osoby objętej środkami ograniczającymi wobec decyzji podjętych przez podmiot uznany za bezpośrednio odpowiedzialny za takie wsparcie, a drugi – naruszenia prawa, jakiego miał dopuścić się Sąd w ramach dokonywania wykładni kryterium a), kiedy orzekł, że wsparcie, o którym mowa w tym kryterium, mogło zostać wykazane poprzez brak zdystansowania się przez taką osobę od polityki i od decyzji takiego podmiotu.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

Argumentacja stron

18 W ramach zarzutu pierwszego wnoszący odwołanie podnosi, po pierwsze, że Sąd naruszył prawo, interpretując w sposób zbyt szeroki, z naruszeniem mającego zastosowanie orzecznictwa, pojęcie „wsparcia materialnego lub finansowego" w rozumieniu kryterium d). W szczególności w pkt 111 zaskarżonego wyroku Sąd miał uznać – i był to jedyny element, który pozwolił mu stwierdzić, że wnoszący odwołanie sam udzielał wsparcia finansowego rosyjskim decydentom – że brak zdystansowania się wnoszącego odwołanie od polityki wsparcia materialnego lub finansowego udzielanego tym decydentom przez Bank Rossija stanowił przynajmniej milczącą zgodę na tę politykę, a tym samym wsparcie dla niej w rozumieniu kryterium d).

19 W tym względzie Sąd, naruszając prawo wnoszącego odwołanie do obrony, miał również zastąpić uzasadnienie przedstawione przez Radę w spornych aktach swoim własnym uzasadnieniem.

20 Ponadto ocena dokonana przez Sąd w pkt 112 zaskarżonego wyroku jest zdaniem wnoszącego odwołanie sprzeczna z orzecznictwem Sądu, zgodnie z którym wsparcie materialne lub finansowe powinno być znaczące ilościowo lub jakościowo, tak aby rzeczywiście umożliwić kontynuowanie operacji wojskowych Federacji Rosyjskiej w Ukrainie, co zresztą wynika z celów realizowanych przez kryterium d). W niniejszej sprawie brak jest tego typu wagi wsparcia, ponieważ wsparcie zarzucane wnoszącemu odwołanie jest jedynie pośrednim wsparciem opartym nie na czynach, lecz na braku aktywnego działania lub braku zdystansowania się a posteriori.

21 Po drugie, wnoszący odwołanie uważa, że Sąd nie upewnił się, iż sporne akty opierają się na wystarczająco solidnej podstawie faktycznej, ponieważ pominął fakt, że Rada nie przedstawiła żadnego dowodu na poparcie twierdzenia, zgodnie z którym dysponował on, jak wynika z pkt 106 i 110 zaskarżonego wyroku, pozycją wystarczającą do tego, aby być w stanie, wspólnie z innymi akcjonariuszami Banku Rossija, wywierać wpływ na decyzje podejmowane przez ten bank, a tym samym Sąd oparł się na domniemaniu. Wnoszący odwołanie zarzuca zatem Sądowi, że ten nie

ustosunkował się do jego argumentu, zgodnie z którym nie miał on możliwości wpływania na decyzje tego banku, i że ograniczył się do odrzucenia jego obrony bez uzasadnienia innego niż okoliczność, że wnoszący odwołanie powinien był zdystansować się od polityki prowadzonej przez wspomniany bank.

22 Wreszcie tak szeroka wykładnia kryterium d) doprowadziła Sąd do potwierdzenia możliwości przyjęcia przez Radę nieproporcjonalnych środków ograniczających wobec osoby fizycznej wykazującej jedynie bardzo pośredni i odległy związek z podnoszonymi działaniami wsparcia materialnego lub finansowego, przy czym wnoszący odwołanie uściśla jednak w replice, że nie zamierza podnosić zarzutu szczegółowego dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności.

23 Rada kwestionuje argumenty wnoszącego odwołanie. W szczególności uważa ona, że Sąd nie uznał braku zdystansowania się za element konstytutywny kryterium d), lecz potraktował ten aspekt jako okoliczność faktyczną, co wynika w szczególności z pkt 115 zaskarżonego wyroku. Tymczasem Rada przypomina, że z wyjątkiem przypadku przeinaczenia, które nie zostało podniesione w niniejszej sprawie przez wnoszącego odwołanie, ocena okoliczności faktycznych i dowodów nie stanowi kwestii prawnej podlegającej kontroli Trybunału w postępowaniu odwoławczym. Zastrzeżenia te odnoszą się również do twierdzeń, za pomocą których wnoszący odwołanie zamierza podważyć dokonaną przez Sąd ocenę niektórych okoliczności faktycznych i dowodów. Z powyższych względów argumenty wnoszącego odwołanie należy uznać w przekonaniu Rady za niedopuszczalne.

Ocena Trybunału

– *W przedmiocie dopuszczalności*

24 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 256 TFUE i art. 58 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych. Sąd jest wyłącznie właściwy do ustalenia i dokonania oceny istotnych okoliczności faktycznych, jak również do dokonania oceny dowodów. Ocena tych okoliczności faktycznych i dowodów nie stanowi zatem, z zastrzeżeniem przypadków ich przeinaczenia, kwestii prawnej podlegającej jako taka kontroli Trybunału w postępowaniu odwoławczym (wyrok z dnia 4 października 2024 r., Ferriere Nord/Komisja, C-31/23 P, EU:C:2024:851, pkt 89 i przytoczone tam orzecznictwo).

25 Natomiast uprawnienia kontrolne Trybunału w odniesieniu do ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd obejmują w szczególności kwestię, czy były przestrzegane zasady dotyczące ciężaru dowodu i postępowania dowodowego (wyrok z dnia 29 listopada 2018 r., Bank Tejarat/Rada, C-248/17 P, EU:C:2018:967, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto Trybunał jest uprawniony na podstawie art. 256 TFUE do kontroli kwalifikacji prawnej tych okoliczności faktycznych i skutków prawnych, które wywiódł z nich Sąd (wyrok z dnia 1 października 2014 r., Rada/Alumina, C-393/13 P, EU:C:2014:2245, pkt 16 i przytoczone tam orzecznictwo).

26 W niniejszej sprawie, po pierwsze, Rada uważa co do istoty, że wnoszący odwołanie – zarzucając Sądowi, iż ten stwierdził, że wnoszący odwołanie udzielał wsparcia finansowego rosyjskim decydentom w rozumieniu kryterium d) z tego tylko powodu, że nie zdystansował się od polityki wsparcia udzielanej tym decydentom przez Bank Rossija – nie opiera zarzutu pierwszego na kwestiach prawnych, lecz zmierza do podważenia oceny okoliczności faktycznych dokonanej przez Sąd w odniesieniu do tego braku zdystansowania się.

27 Ten zarzut niedopuszczalności nie może zostać uwzględniony. Z odwołania wynika bowiem jasno, że wysuwając taki zarzut, wnoszący odwołanie nie zmierza do podważenia ustaleń i ocen faktycznych dotyczących braku zdystansowania się przez niego od polityki prowadzonej przez Bank Rossija, lecz zarzuca Sądowi, że ten ograniczył się do wyciągnięcia z tej jedynej okoliczności faktycznej wniosku, zgodnie z którym wnoszący odwołanie udzielał wsparcia w rozumieniu kryterium d), co wchodzi w zakres uprawnień kontrolnych Trybunału na etapie odwołania, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 25 niniejszego wyroku.

28 Po drugie, Rada podnosi, że wnoszący odwołanie zmierza do podważenia dokonanej przez Sąd oceny niektórych okoliczności faktycznych i dowodów, nie powołując się jednak na ich przeinaczenie, czego konsekwencją jest niedopuszczalność zarzutu pierwszego.

29 Również ten zarzut niedopuszczalności nie może zostać uwzględniony. O ile bowiem prawdą jest, że w ramach zarzutu pierwszego wnoszący odwołanie kwestionuje pewne okoliczności faktyczne, o tyle jest tak dlatego, że uważa on, iż Sąd ustalił i ocenił te okoliczności w braku jakiegokolwiek dowodu przedstawionego przez Radę. Tymczasem zarzut szczegółowy, w którym zarzuca się Sądowi, że ten dokonał ustalenia lub oceny okoliczności faktycznych bez upewnienia się, że zostały one poparte dowodami, sprowadza się do zwrócenia się do Trybunału o przeprowadzenie kontroli ewentualnego naruszenia przez Sąd zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, do czego Trybunał jest właściwy zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 25 niniejszego wyroku.

30 Z powyższego wynika, że przesłanki niedopuszczalności podniesione przez Radę w odniesieniu do zarzutu pierwszego należy oddalić, a zarzut ten jest dopuszczalny w całości.

– *Co do istoty*

31 W pierwszej kolejności na poparcie zarzutu pierwszego wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten przyjął zbyt szeroką wykładnię kryterium d) w zakresie, w jakim w pkt 111 i 112 zaskarżonego wyroku oparł się on wyłącznie na braku zdystansowania się przez wnoszącego odwołanie od polityki prowadzonej przez Bank Rossija, aby stwierdzić, że Rada mogła zasadnie uznać, iż za pośrednictwem tego banku udzielał on wsparcia finansowego rosyjskim decydentom odpowiedzialnym za aneksję Krymu lub destabilizację Ukrainy w rozumieniu tego kryterium, mimo że taki brak dystansowania się nie stanowi aktywnego i bezpośredniego działania wspierającego o wystarczającym znaczeniu ilościowym lub jakościowym.

32 W tym względzie należy zauważyć, że wnoszący odwołanie błędnie odczytuje zaskarżony wyrok. Sąd nie uznał bowiem takiego braku zdystansowania się za element konstytutywny „wsparcia materialnego lub finansowego dla rosyjskich decydentów", o którym mowa w kryterium d).

33 Przeciwnie, w pkt 99–111 tego wyroku Sąd wskazał na okoliczności faktyczne i dowody, które skłoniły go do uznania, że wnoszący odwołanie, przyjaciel W. Putina i drugi co do wielkości udziałowiec Banku Rossija, wraz z trzema innymi przyjaciółmi W. Putina tworzył stabilny i większościowy blok wspólników tego banku, a tym samym, że był jego bardzo wpływowym akcjonariuszem, w związku z czym w chwili pierwotnego umieszczenia jego nazwiska w wykazie lub pozostawienia go w wykazie nie mógł nie wiedzieć, że Bank Rossija udzielał wsparcia finansowego rosyjskim decydentom takim jak W. Putin w rozumieniu tego kryterium.

34 Na podstawie takich elementów Sąd uznał w pkt 114 zaskarżonego wyroku, nie naruszając przy tym prawa, że w tym szczególnym przypadku, który wynika, jak wskazano w pkt 110 zaskarżonego wyroku, ze „szczególnych okoliczności sprawy", istniały wystarczająco precyzyjne, konkretne i spójne przesłanki pozwalające wykazać, że za pośrednictwem Banku Rossija, który jest osobistym bankiem wysokich rangą urzędników Federacji Rosyjskiej, wnoszący odwołanie udzielał wsparcia finansowego rosyjskim decydentom odpowiedzialnym za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy w rozumieniu kryterium d).

35 W tym kontekście Sąd rzeczywiście wziął pod uwagę brak zdystansowania się wnoszącego odwołanie od polityki finansowania Banku Rossija. Niemniej należy stwierdzić, że orzekając w ostatniej części zdania pkt 111 zaskarżonego wyroku, wprowadzonej przez wyrażenie „z drugiej strony", a także w pkt 112 i 115 tego wyroku, iż wnoszący odwołanie nie zdystansował się od polityki prowadzonej przez ten bank wobec rosyjskich decydentów, czy to przed pierwotnym umieszczeniem jego nazwiska w wykazie, czy też po nim, Sąd zasadniczo sprawdził, nie dodając elementu konstytutywnego do kryterium d), czy istniały dowody odciążające wnoszącego odwołanie.

36 W konsekwencji, wbrew zarzutowi szczegółowemu podnoszonemu przez wnoszącego odwołanie, powołanie się na brak zdystansowania się stanowi tylko jedną z wielu przesłanek, na podstawie których, jak wskazano w pkt 34 niniejszego wyroku, Sąd stwierdził, nie zastępując uzasadnienia Rady swoim uzasadnieniem, jak podkreśliła rzeczniczka generalna w pkt 43 i 44 opinii, że środki ograniczające zastosowane wobec wnoszącego odwołanie na podstawie kryterium d) były zasadne.

37 W drugiej kolejności wnoszący odwołanie w ramach zarzutu pierwszego zarzuca Sądowi, że ten naruszył zasady dotyczące ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, ponieważ nie sprawdził, czy stwierdzenie, iż wnoszący odwołanie dysponował, jak wynika z pkt 106 i 110 zaskarżonego wyroku, pozycją wystarczającą do tego, aby być w stanie, wspólnie z innymi akcjonariuszami Banku Rossija, wywierać wpływ na decyzje podejmowane przez ten bank, zostało poparte dowodami, a tym samym w przekonaniu wnoszącego odwołanie Sąd oparł się na domniemaniu.

38 Należy przypomnieć, że w ramach kontroli zgodności z prawem przesłanek uzasadniających decyzję o umieszczeniu lub pozostawieniu nazwiska danej osoby w wykazie osób objętych środkami ograniczającymi skuteczność kontroli sądowej gwarantowanej w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wymaga w szczególności, aby sąd Unii upewnił się, że decyzja ta, która ma dla zainteresowanej osoby skutek indywidualny, opiera się na wystarczająco solidnej podstawie faktycznej. Oznacza to sprawdzenie okoliczności faktycznych podnoszonych w uzasadnieniu, które leży u podstaw wspomnianej decyzji, tak aby kontrola sądowa nie była ograniczona do oceny abstrakcyjnego prawdopodobieństwa przywołanych przesłanek, ale dotyczyła tego, czy przesłanki te – lub co najmniej jedna z nich, uważana za sama w sobie wystarczającą do uzasadnienia tejże decyzji – są wykazane (wyroki: z dnia 18 lipca 2013 r., Komisja i in./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, pkt 119; a także z dnia 19 grudnia 2018 r., Azarov/Rada, C-530/17 P, EU:C:2018:1031, pkt 22).

39 Jak przypomniał również Sąd w pkt 63 i 64 zaskarżonego wyroku, takiej oceny należy dokonywać, rozpatrując dowody nie odrębnie, lecz w kontekście, w jaki się one wpisują, przy czym Rada zadośćuczyniła ciężarowi dowodu, który spoczywa na niej, w wypadku gdy przedstawia ona sądowi Unii łańcuch wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak pozwalających na ustalenie istnienia dostatecznego związku między osobą objętą środkiem w postaci zamrożenia jej funduszy a zwalczanym reżimem (wyrok z dnia 21 kwietnia 2015 r., Anbouba/Rada, C-605/13 P, EU:C:2015:248, pkt 50, 52). To bowiem do właściwego organu Unii

należy – w razie zakwestionowania – wykazanie zasadności przesłanek sformułowanych przeciwko konkretnej osobie, a nie do tej osoby przedstawienie zaprzeczającego dowodu braku zasadności wspomnianych przesłanek. O ile nie jest wymagane, aby organ ten przedstawił przed sądem Unii wszystkie informacje i dowody nierozerwalnie związane z podnoszonymi przesłankami, o tyle ważne jest jednak, by przedstawione informacje lub dowody wykazywały przesłanki wysunięte przeciwko zainteresowanej osobie (zob. podobnie wyrok z dnia 18 lipca 2013 r., Komisja i in./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, pkt 121, 122).

40 W tym względzie Sąd oparł się w pkt 103–105 i 107 zaskarżonego wyroku na dowodach, aby stwierdzić w pkt 106 tego wyroku, że wnoszący odwołanie, jako drugi akcjonariusz Banku Rossija zakwalifikowanego jako prywatny bank W. Putina i wysokich rangą urzędników Federacji Rosyjskiej, należał do „stabilnego rdzenia większościowych akcjonariuszy, znanych ze względu na ich bliską znajomość z W. Putinem" oraz ze względu na ich więzi solidarności, przynajmniej jeśli chodzi o powiązania kapitałowe. W pkt 106 zaskarżonego wyroku w związku z pkt 110 tego wyroku Sąd uznał, że w takiej konfiguracji popartej wspomnianymi dowodami, w szczególności w odniesieniu do składu akcjonariatu i pozycji kapitałowej omawianej spółki, nie można zaprzeczyć bardzo istotnemu wpływowi wnoszącego odwołanie na podejmowanie decyzji przez ten bank, przy czym taka ocena okoliczności faktycznych nie podlega – jak przypomniano w pkt 24 niniejszego wyroku, i mając na uwadze, że wnoszący odwołanie nie podnosi żadnego przeinaczenia – kontroli Trybunału w ramach postępowania odwoławczego.

41 Co się tyczy okoliczności, że Sąd nie sprawdził, czy poszczególni akcjonariusze działali wspólnie, a tym samym sprawowali wspólnie kontrolę nad podejmowaniem decyzji przez Bank Rossija, należy uznać, że okoliczność ta jest pozbawiona znaczenia, ponieważ Sąd uznał co do istoty, że w braku jakichkolwiek dowodów potwierdzających zdystansowanie się przez wnoszącego odwołanie, i biorąc pod uwagę szczególne okoliczności przypomniane w pkt 34 niniejszego wyroku, wnoszący odwołanie siłą rzeczy wspierał decyzje Banku Rossija o udzieleniu wsparcia finansowego rosyjskim decydentom. W każdym razie wspomniana okoliczność wynika w sposób dorozumiany, lecz konieczny z tego, że – jak wskazał Sąd w pkt 103–106 i 111 zaskarżonego wyroku w świetle szeregu dowodów – większościowy akcjonariat tego banku, w którego skład wchodzili wnoszący odwołanie i trzy inne osoby, był stabilny, a jego członków łączyły więzi przyjaźni lub solidarności zarówno między nimi samymi, jak i z W. Putinem. Sądowi nie można zatem zarzucać, że oparł się w tym względzie na domniemaniu.

42 Biorąc ponadto pod uwagę fakt, że wnoszący odwołanie nie kwestionuje w odwołaniu pkt 70–87 zaskarżonego wyroku, w których Sąd potwierdził moc dowodową elementów, na których oparł się w pkt 99–107 tego wyroku, należy oddalić zarzut wnoszącego odwołanie dotyczący tego, że Sąd naruszył zasady dotyczące ciężaru dowodu i postępowania dowodowego.

43 W świetle powyższych rozważań zarzut pierwszy należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego

Argumentacja stron

44 W ramach zarzutu drugiego wnoszący odwołanie twierdzi, że przyjmując istnienie wsparcia w rozumieniu kryterium a) wyłącznie ze względu na jego bierną postawę wobec polityki prowadzonej przez Bank Rossija na Krymie, Sąd dokonał w pkt 118 i 120 zaskarżonego wyroku wykładni pojęcia „wsparcia" w sposób niezgodny z orzecznictwem przypomnianym w pkt 117 tego wyroku, a tym samym naruszył prawo.

45 Nawet bowiem przy założeniu, że można by było przyjąć, iż Bank Rossija dopuścił się zachowania, które czyniło go odpowiedzialnym za działania lub polityki podważające integralność terytorialną Ukrainy w rozumieniu kryterium a), rozumowania tego w niezmienionej postaci nie można przenieść na wnoszącego odwołanie celem zastosowania wobec niego tego kryterium. W szczególności objęcie zakresem stosowania tego kryterium osób, które nie popierają w drodze aktywnego i konkretnego działania prowadzonych działań i polityk, nie pozwala na stwierdzenie istnienia konkretnego wsparcia i wystarczającego związku między oznaczoną osobą a zwalczaną sytuacją. W każdym razie pojęcie działania lub działalności w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 117 zaskarżonego wyroku nie może obejmować postawy biernej lub zaniechania działania takich jak wskazane przez Sąd w pkt 120 tego wyroku.

46 Tym samym Sąd potwierdził zbyt szeroką wykładnię kryterium a), która nie pozwala na przyjęcie ukierunkowanych, a tym samym proporcjonalnych i odpowiednich środków ograniczających.

47 Rada kwestionuje argumenty wnoszącego odwołanie, podnosząc jednocześnie, że w zakresie, w jakim zmierza on do podważenia okoliczności faktycznych bez powoływania się na jakiekolwiek przeinaczenie, jego argumenty należy w tym zakresie uznać za niedopuszczalne z tych samych powodów co te przedstawione w pkt 23 niniejszego wyroku.

Ocena Trybunału

48 Ponieważ, jak wynika z pkt 36 niniejszego wyroku, sentencję zaskarżonego wyroku należy uznać za zasadną w zakresie, w jakim sporne akty ustanowiły i utrzymały w mocy wobec wnoszącego odwołanie środki ograniczające ze względu na to, że udziela on wsparcia finansowego rosyjskim decydentom w rozumieniu kryterium d), błąd Sądu co do przesłanki dotyczącej wspierania przez wnoszącego odwołanie działań lub polityk, o których mowa w kryterium a), nawet gdyby został wykazany, nie może prowadzić do uchylenia tej sentencji, w związku z czym – bez konieczności orzekania w przedmiocie motywu niedopuszczalności podniesionego przez Radę – zarzut drugi odwołania należy oddalić jako bezskuteczny (zob. podobnie wyrok z dnia 9 czerwca 2011 r., Comitato „Venezia vuole vivere" i in./Komisja, C-71/09 P, C-73/09 P i C-76/09 P, EU:C:2011:368, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo).

49 Z powyższego wynika, że odwołanie należy oddalić w całości.

W przedmiocie kosztów

50 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Artykuł 138 § 1 tego regulaminu, mający zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie jego art. 184 § 1, stanowi, że kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.

51 Ponieważ Rada wniosła o obciążenie wnoszącego odwołanie kosztami postępowania, a wnoszący odwołanie przegrał sprawę, należy obciążyć go kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Gennady Nikolayevich Timchenko zostaje obciążony kosztami postępowania.

Podpisy